

CDA WEST MAAS EN WAAL

ELK DORP OP ÉÉN!

Verkiezingsprogramma

2026-2030

VOORWOORD

Zichtbaar, benaderbaar en bereikbaar.

Ook voor de komende 4 jaar (tot 2030) hebben we gekozen voor de programmatitel “ELK DORP OP ÉÉN”. De uniekheid van de gemeente West Maas en Waal ligt juist bij de dorpen die deel uitmaken van deze gemeente. Ieder dorp op zich met zijn eigen karakteristiek.

Het CDA wil dat de gemeente nog meer dan ze al doet dorpsgericht gaat werken. Dit dorpsgericht werken moet in eerste instantie gericht zijn om te komen tot een dialoog met de inwoners van het betreffende dorp. Het regelmatig bezoeken van de dorpen door het gemeentebestuur moet leiden tot meer en beter inzicht in wat er speelt in de dorpen, en leidt tot een dorpsgerichte aanpak met maatwerk. Deze permanente dialoog op dorpsniveau zal leiden tot een hoor en wederhoor waarbij successen kunnen worden gedeeld, maar ook kritische aandachtspunten kunnen worden benoemd.

Dankzij de inbreng van inwoners, leden van het CDA en maatschappelijke instellingen is dit programma tot stand gekomen. Hartelijk dank daarvoor.

Bestuur CDA West Maas en Waal

← Terug naar inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	1
ONZE KERNWAARDEN EN BESTUURSFILOSOFIE	4
<i>Gespreide verantwoordelijkheid</i>	4
<i>Publieke gerechtigheid</i>	4
<i>Solidariteit</i>	4
<i>Rentmeesterschap</i>	5
<i>Besturingsfilosofie</i>	5
ELK DORP OP ÉÉN! ONZE PRIORITEITEN VOOR:	6
<i>Alphen</i>	6
<i>Altforst</i>	6
<i>Appeltern</i>	7
<i>Beneden-Leeuwen</i>	7
<i>Boven-Leeuwen</i>	8
<i>Dreumel</i>	8
<i>Maasbommel</i>	9
<i>Wamel</i>	9
1. SOCIAAL DOMEIN EN ZORG	11
<i>1.1 Mensen met een beperking</i>	11
<i>1.2 Dementie- en seniorvriendelijke gemeente</i>	12
<i>1.3 Beheersbaarheid zorgkosten</i>	13
2. ECONOMIE EN BEDRIJVGHEID	16
<i>2.1 Agrarische sector en vitaal platteland</i>	16
<i>2.2 Recreatie en toerisme</i>	17
<i>2.3 Economische ontwikkeling en werkgelegenheid</i>	18
<i>2.4 Energie</i>	19
3. LEEFOMGEVING, WONEN EN VERKEER	21
<i>3.1 Openbare ruimte</i>	21
<i>3.2 Mobiliteit, verkeer en veiligheid</i>	22
<i>3.3 Veerverbindingen</i>	24
<i>3.4 Wonen</i>	24
4. ONDERWIJS EN JEUGD	27
<i>4.1 Onderwijs</i>	27
<i>4.2 Jeugd en jongeren</i>	28

← Terug naar inhoudsopgave

5. KUNST EN CULTUUR, SPORT EN VRIJE TIJD	31
5.1 Kunst en cultuur	31
5.2 Sport en verenigingen	32
5.3 Evenementen	33
5.4 Meedoen in West Maas en Waal: participatie en burgerparticipatie	35
6. VEILIGHEID EN WEERBAARHEID	38
6.1 Veiligheid	38
6.2 Weerbaarheid	39
7. KLIMAAT EN DUURZAAMHEID	40
7.1 Klimaatadaptatie	40
7.2 Duurzaamheid	41
7.3 Biodiversiteit	41
8. FINANCIËN	43
8.1 Financiën	43
9. GEMEENTE	45
9.1 Democratie in onze gemeente	45
9.2 Bestuurskracht en kwaliteit	46
9.3 Discriminatie	47
9.4 Uitvoering Spreidingswet en opvang Oekraïners	48
BEGRIPPENLIJST	51
COLOFON	52

ONZE KERNWAARDEN EN BESTUURSFILOSOFIE

Onze vier kernwaarden en onze besturingsfilosofie zijn de ankers van waaruit dit programma is geschreven. Als volkspartij kiest het CDA voor waarden gedreven politiek. Het is ons uitgangspunt hoe de fractie van CDA West Maas en Waal de komende 4 jaar politiek en bestuurlijk zal handelen.

Gespreide verantwoordelijkheid

Voor het CDA begint politiek met de erkenning van het maatschappelijk initiatief. Volgens de christendemocratische visie kan een goed functionerende samenleving niet zonder maatschappelijke organisaties. Zij zorgen voor binding en verbinding.

Publieke gerechtigheid

Het CDA staat pal voor de rechtstaat als onmisbare voorwaarde voor de bescherming van menselijke waardigheid. De overheid heeft een bijzondere verantwoordelijkheid als het gaat om de zorg voor wie kwetsbaar en afhankelijk zijn.

Solidariteit

Betrokken inwoners versterken de onderlinge verbondenheid. We leven niet alleen voor onszelf, maar zijn pas mens door mét elkaar te leven. Mensen die kwetsbaar zijn verdienen steun van een sterke samenleving en steun van een beschermende overheid.

← Terug naar inhoudsopgave

Rentmeesterschap

We zorgen ervoor dat we de wereld beter achterlaten voor onze kinderen en kleinkinderen. CDA'ers noemen dat rentmeesterschap. Hierbij gaat het niet alleen om het klimaat maar ook om cultuur, tradities en het verantwoord omgaan met financiën.

Besturingsfilosofie

Het CDA West Maas en Waal vindt dat de gemeente een herkenbare en betrouwbare partner moet zijn voor onze inwoners. De gemeente geeft ruimte en vertrouwen aan de samenleving om eigen initiatieven te nemen. Een betrouwbare gemeente is **transparant, dienstbaar** en **rechtvaardig**.

Het CDA West Maas en Waal staat voor een gemeente die doet wat ze belooft, luistert naar haar inwoners en open is over haar keuzes. **Vertrouwen is het fundament van goed bestuur.**

Daarom willen wij de komende raadsperiode investeren in een overheid die zichtbaar, aanspreekbaar en eerlijk is. Zo bouwen we aan een gemeente die haar inwoners serieus neemt, rechtvaardig handelt en verantwoordelijkheid durft te nemen. Een overheid waar je op kunt rekenen!

ELK DORP OP ÉÉN! ONZE PRIORITEITEN VOOR:

Alphen

- De **verkeersveiligheid** op de **Dijkgraaf de Leeuwweg** en in de bebouwde kom verhogen.
- Aandacht voor de **kwaliteit van de fysieke leefomgeving** zoals wegen en trottoirs.
- **Gecontroleerde woningbouw**, zodat starters en senioren in Alphen kunnen blijven wonen.
- Het **oplossen van parkeerproblemen en onveilige situaties** op de dijk nabij **De Schans**.
- **Ondersteuning blijven bieden** aan **Pleinpop** en andere activiteiten in **Alphen**.

Altforst

- **Bouwen, bouwen, en nog eens bouwen**: als gemeente de focus leggen op **Altforst** voor woningbouw. Het dorp zal moeten groeien om ook in de toekomst leefbaar te blijven.
- Aandacht voor de **inrichting en de veiligheid** van de **Heppertsestraat**, mede omdat daar een nieuwe wijk komt.
- **De Uithof**, eindelijk, **verbouwen**. Dit dorpshuis is als laatste aan de beurt, wat niet mag betekenen dat hierop bezuinigd wordt.

← Terug naar inhoudsopgave

- Alles wat in de mogelijkheden van de gemeente ligt gebruiken om de **Tweestroom open te houden en toekomstbestendig te maken**.
- **Ondersteuning blijven bieden** aan **Pinkstervaria** en andere activiteiten in **Altforst**.

Appeltern

- **Bouwen, bouwen, en nog eens bouwen:** als gemeente de focus leggen op **Appeltern** voor woningbouw. **Appeltern** kent op dit moment geen planvoorraad, en dus geen nieuwbouwplannen.
- Enkele straten hebben een **opknapbeurt nodig**. Denk hierbij aan de **Kampstraat, Burgemeester Hillenaarstraat** en de **Van der Capellenstraat**.
- De **Noord-Zuid veiliger maken** door een veilige oversteekplaats te maken bij het kruispunt bij de **Van Rechterenstraat**.
- Een **fietspad realiseren** van **Appeltern** naar **Batenburg**. Dit is goed voor de verkeersveiligheid, en aantrekkelijk voor toeristen.
- **Ondersteuning blijven bieden** aan de **Maasfeesten** en andere activiteiten in **Appeltern**.

Beneden-Leeuwen

- Werken aan een **betere infrastructuur** door te kijken naar ontsluitingen, de Van Heemstraweg, en het verkeer binnen de bebouwde kom.
- Het **vestigen van nieuwe voorzieningen promoten** vanuit de gemeente, zoals huisartsen, tandartsen en fysiotherapeuten.

← Terug naar inhoudsopgave

- Een **centrummanager aanstellen** om een nog bruisender winkelhart te krijgen.
- De **snellheid op de Van Heemstraweg** van 50 naar 30 km/u brengen voor meer verkeersveiligheid en minder sluisverkeer.
- **Ondersteuning blijven bieden** aan **Wielawaai, Dijkensport** en andere activiteiten in **Beneden-Leeuwen**.

Boven-Leeuwen

- **Bouwen, bouwen, en nog eens bouwen:** als gemeente de focus leggen op **Boven-Leeuwen** voor woningbouw. In dit dorp is relatief weinig gebouwd, wat nodig is om voorzieningen en de leefbaarheid op peil te houden.
- Een **bruisend dorpshart creëren** bij **D'n Dulper** en de kerk, waarbij samenwerking met beide partijen de insteek moet zijn vanuit de gemeente.
- Aandacht voor wegen door in te zetten op de **verkeersveiligheid** van de **Van Heemstraweg**, en het op dezelfde manier **doortrekken van de aangepakte Trambaan** in **Beneden-Leeuwen** naar **Boven-Leeuwen**.
- **Ontwikkelingen rondom de Kaliwaal** nauwlettend blijven volgen, en hierbij inzetten op compensatie voor inwoners van **Boven-Leeuwen**.
- **Ondersteuning blijven bieden** aan de **Survivalrun** en andere activiteiten in **Boven-Leeuwen**.

Dreumel

- **Bouwen, bouwen, en nog eens bouwen:** als gemeente de focus leggen op **Dreumel** voor woningbouw. In dit dorp is relatief weinig gebouwd, wat nodig is om voorzieningen en de leefbaarheid op peil te houden.

← Terug naar inhoudsopgave

- Inzetten op een **multifunctionele locatie** voor de Scouting, verenigingen, activiteiten en de jeugd van **Dreumel**.
- Aandacht voor **Dreumelse voorzieningen** door **D'n Hoender** en **Zwembad de Zeven Morgen** toekomstbestendiger te maken, Dit willen we doen door samen met het bestuur en vrijwilligers, wensen en mogelijkheden te bespreken.
- **Het CDA is en blijft tegen het project UWDH.** We zullen allen wat in onze mogelijkheden ligt gebruiken om het plan niet door te laten gaan.
- **Ondersteuning blijven bieden** aan de **kermis** en andere activiteiten in **Dreumel**.

Maasbommel

- **Gecontroleerde woningbouw**, zodat starters en senioren in **Maasbommel** kunnen blijven wonen.
- **De Raadhuisdijk aanpakken** in het kader van verkeersveiligheid en bereikbaarheid.
- **Verkeersveiligheid** op de **Dijkgraaf de Leeuwweg** en in de bebouwde kom verhogen, alsmede aandacht voor trottoirs.
- Wij blijven onze zorgen uiten **tegen de komst van een megastal**, zowel in het kader van de leefbaarheid als de volksgezondheid.
- **Ondersteuning blijven bieden** aan de **Hanzedagen, Fiets Hem Erin** en andere activiteiten in **Maasbommel**.

Wamel

- **De veiligheid van de Van Heemstraweg verbeteren** door de snelheid terug te brengen, en maatregelen treffen om de toegenomen drukte bij de **rotonde en de Prins Willem-**

← Terug naar inhoudsopgave

Alexanderbrug beter te reguleren. Ook willen we een **betere ontsluiting** realiseren van het industrieterrein op de **Van Heemstraweg**.

- We willen eindelijk komen tot een **definitieve invulling van Huize Henricus**. Onze voorkeur gaat uit naar woningen voor starters en/of senioren.
- **Het CDA is en blijft tegen het project UWDH**. We zullen allen wat in onze mogelijkheden ligt gebruiken om het plan niet door te laten gaan.
- **Gecontroleerde woningbouw**, zodat starters en senioren in **Wamel** kunnen blijven wonen.
- **Ondersteuning blijven bieden** aan de **carnaval**, de **kermis** en andere activiteiten in **Wamel**.

1. Sociaal domein en zorg

1.1 Mensen met een beperking

Mensen met een beperking hebben het recht om zelfstandig aan de samenleving deel te nemen, net als ieder ander. Eenvoudig gezegd, maar de praktijk wijst uit dat nog steeds mensen met een beperking niet volwaardig kunnen meedoen in onze maatschappij. De gemeente is verantwoordelijk om ook voor deze doelgroep, indien nodig, aparte maatregelen te treffen. Het blijft onze ambitie om de gemeente hierop te wijzen.

Het CDA West Maas en Waal wil:

- De **meest toiletvriendelijke gemeente** van Nederland blijven. In 2023 en 2024 waren we koploper van Nederland, laten we dit beleid voortzetten.
- **Goede toegankelijkheid** van openbare gebouwen, winkels en de fysieke leefomgeving. Bij (her)inrichtingen van de fysieke leefomgeving willen we **meer aandacht voor mensen met een beperking**, zodat óók zij op een veilige en prettige manier kunnen voortbewegen in, en tussen onze dorpen.
- **Goede, toegankelijke informatie** op gemeentewebsites en schriftelijke informatie.
- Voor iedereen **passend onderwijs** (geen uitsluitingen) en **passende sportmogelijkheden**.
- **Gelijkheid op de arbeidsmarkt**. Werken met een beperking moet worden aangemoedigd door werkgevers te stimuleren.

- Iedereen de mogelijkheid bieden om **zelfstandig te kunnen blijven wonen** met een beperking.
- **Betere integratie** in de samenleving door **goede begeleiding**, onder andere in het inburgeringstraject. Hierdoor wordt de Nederlandse taal sneller beheerst, en kan er sneller deelgenomen worden aan de arbeidsmarkt en verenigingen.

1.2 Dementie- en seniorvriendelijke gemeente

Vanuit de Rijksoverheid wordt de laatste jaren ingezet op zelfredzaamheid. Dit betekent dat mensen zo lang mogelijk thuis moeten blijven wonen. De gemeente zal hierop moeten anticiperen, zodat mensen zo lang mogelijk mee kunnen blijven doen in West Maas en Waal. Er zullen voldoende levensloopbestendige woningen gebouwd moeten worden, en voorzieningen moeten in de buurt blijven. In onze leefomgeving moeten (her)inrichtingen zo ontworpen worden dat óók ouderen die minder mobiel zijn, op een veilige en prettige manier kunnen voortbewegen binnen, en tussen onze dorpen.

Nederland vergrijst, zo ook West Maas en Waal. Dit resulteert in een groter wordende groep mensen die te maken krijgt met dementie. Daarom pleitte het CDA in het verkiezingsprogramma van 2022-2026 voor een dementievriendelijke omgeving in West Maas en Waal. Inmiddels heeft de gemeente West Maas en Waal in 2024 het certificaat dementievriendelijke gemeente ontvangen.

Het CDA West Maas en Waal wil:

- Inspelen op de vergrijzing door **meer levensloopbestendige woningen te bouwen**. Dit willen we in **alle dorpen**, maar vooral ook op plekken waar voorzieningen nabij zijn. Hierdoor blijven voorzieningen bereikbaar voor de oudere doelgroepen.

- In blijven zetten op **preventieve zorg**, zodat zorg betaalbaar, op tijd en van hoog niveau geleverd kan worden.
- **Ondersteuning blijven bieden aan mantelzorgers**, mede door het in stand houden van het takenpakket van Sociom. De regelgeving omtrent het plaatsen van **zorg-voor-elkaar woningen** (voorheen mantelzorgwoningen) is vereenvoudigd. Laten we dit zo houden en hier meer bekendheid aan geven, zodat er meer van deze regeling gebruik gemaakt kan gaan worden ter bevordering van de doorstroming op de woningmarkt.
- Bij (her)inrichtingen **meer aandacht voor minder mobiele gebruikers** die onder andere gebruik maken van rolstoelen en rollators. Denk hierbij aan goede trottoirs met voldoende ruimte, rechte tegels en zo weinig mogelijk afschot.
- **Grip op de wachtlijsten bij Vraagwijzer** en dit portaal toekomstbestendig maken. Door een steeds hogere zorgvraag, mede door vergrijzing, lopen de wachtlijsten bij Vraagwijzer op. Mede op initiatief van het CDA zijn processen in gang gezet om de wachtlijsten voor onder andere WMO te verkorten. Dit is een eerste stap, maar heeft nog zeker aandacht in de komende raadsperiode.

1.3 Beheersbaarheid zorgkosten

De zorgkosten lopen sterk op in Nederland en bereiken binnen enkele jaren het niveau van 175 miljard euro op jaarbasis. We willen inzetten op preventief beleid (op gemeentelijk/regionaal niveau) zodat de kostenstijging beheersbaar blijft.

Gemeenten zijn sinds de decentralisaties van 2015 verantwoordelijk voor veel taken op het gebied van zorg en welzijn, zoals de WMO, Jeugdwet en Participatiewet. Door vroegtijdig in te grijpen en problemen te voorkomen, kunnen gemeenten bijdragen aan het verlagen van de zorgkosten op de lange termijn. Het CDA wil dat de gemeente, nog meer dan nu,

inzet op preventief beleid. Omdat de maatschappelijke baten op lange termijn groot zijn: meer kwaliteit van leven voor inwoners en minder beroep op dure zorg.

In verband met de effectiviteit en het leveren van maatwerk is het CDA een groot voorstander om de preventieve maatregelen zoveel als mogelijk op dorpsniveau in te zetten. Zie hieronder een opsomming van voorbeelden.

Dorpsgerichte preventie:

Gemeenten kunnen via dorpsteams en buurtgerichte aanpakken vroegtijdig signaleren of iemand ondersteuning nodig heeft. Denk hierbij aan huisbezoeken, mantelzorgondersteuning en het signaleren van eenzaamheid.

Het bevorderen van een gezonde levensstijl, zoals beweegprogramma's (wandelgroepen), voedingseducatie op scholen en in buurthuizen stoppen-met-rokenprogramma's.

Armoede en Schuldenbeleid, financiële stress leidt vaak tot gezondheidsproblemen (mentaal en fysiek). Jeugd en opvoedondersteuning, via Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) kunnen ouders ondersteuning krijgen bij opvoedkundige vragen en vroegtijdige hulp voorkomt zwaardere jeugdzorg. Aandacht voor preventieve valpreventie en ouderenzorg zoals beweegcursussen en aanpassingen in de woning.

Het CDA West Maas en Waal wil:

- Dat de gemeente fors inzet op **preventief beleid** op de zorg vanwege de beheersbaarheid van de zorgkosten.
- De **uitvoering van de verschillende zorgactiviteiten** zoveel als mogelijk op **dorpsniveau vormgeven**.
- **Afspraken met externe partijen** die uitvoering geven aan diverse onderdelen van het zorgbeleid **beter laten**

← [Terug naar inhoudsopgave](#)

vastleggen, waarbij adequaat toezicht gehouden moet worden op de resultaten.

- Dat de gemeente de afspraken met externe partijen vastlegt volgens de **SMART-methode**. Dat wil zeggen dat de afspraken Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdsgebonden zijn.

2. Economie en bedrijvigheid

2.1 Agrarische sector en vitaal platteland

De agrarische sector is van groot belang voor onze gemeente: landbouwers beheren een groot deel van het landelijk gebied en vormen een essentieel onderdeel van de landelijke en lokale voedsel- en productieketens.

Op het gebied van duurzaamheid, klimaat en stikstofreductie staat de sector voor grote uitdagingen. In deze discussie speelt ook de gemeente een rol, denk bijvoorbeeld aan het verlenen van milieuvergunningen. Landelijk (voor de kaders) en provinciaal (voor beheersplannen maken, uitvoering en handhaving) zijn de leidende overheden. Vergeet niet dat onder andere hierdoor de agrarische sector in een enorme transitie zit.

Het CDA West Maas en Waal wil dat de gemeente de ontwikkeling van een vitaal platteland en een toekomstbestendige agrarische sector ondersteunt en stimuleert. Hierbij moet de nadruk liggen op samenwerking, duurzaamheid en leefbaarheid. De gemeente speelt hierbij een ondersteunende en faciliterende rol.

Het CDA West Maas en Waal wil:

- Dat de gemeente de agrarische sector **ondersteunt en faciliteert** via lokaal beleid op het gebied van innovatie.
- Een **toekomstperspectief** ontwikkelen in het landelijk gebied, waar de gemeente samen met de sector aan gaat werken.

← Terug naar inhoudsopgave

- Dat de gemeente gericht **VAB-beleid** voert, die sloop of herbestemming passend in het agrarisch buitengebied (wonen, kleinschalige recreatie bij de boer, huisverkoop) mogelijk maakt.
- Inzetten op een **veilig en schoon buitengebied** zonder criminaliteit en afvaldumpingen.

2.2 Recreatie en toerisme

West Maas en Waal heeft veel te bieden op het gebied van vrijetijdseconomie en kent een unieke ligging in een prachtig landschap: Van de Waal, met bijzondere gebieden in de uiterwaarden, tot de Maas met haar recreatieve plassen. Er zijn vele toeristische trekpleisters zoals het Bloemenpark in Appeltern, De Tuut, De Gouden Ham, De Tingieterij in Alphen, Museum Tweestromenland, en de jachthavens in Maasbommel.

Het CDA West Maas en Waal wil:

- Stevig inzetten op verdere ontwikkeling **van recreatieve voorzieningen** zoals hotelaccommodaties, B&B 's en camperplaatsen ook aan de waalkant.
- **Aantrekkelijke fiets-, ruiter- en wandelroutes** uitbreiden en of compleet maken in de gehele gemeente.
- Het ontwikkelen van een **crossterrein** in de gemeente.
- De **naamsbekendheid** van het Land van Maas en Waal verder versterken door middel van **regiomarketing** en het plaatsen van **toeristische informatieborden**.
- Inzetten op een **slecht weer voorziening** zoals een arcadehal, bioscoop of klimhal. Dit is bevorderlijk voor zowel het toerisme als onze eigen inwoners, en speelt in op de bestaande vraag naar meer voorzieningen voor in de wintermaanden.

2.3 Economische ontwikkeling en werkgelegenheid

De gemeente West Maas en Waal is bij uitstek een leef-, werk- en recreatiegemeente (in tegenstelling tot een klassieke groeigemeente). Een leef-, werk- en recreatiegemeente is een gemeente die streeft naar kwaliteit, niet naar kwantiteit. De focus ligt daarom op leefbaarheid, duurzaamheid, vitale dorpen en toekomstbestendige voorzieningen, en dus niet op zoveel mogelijk woningen of bedrijven.

Dit gezegd hebbende is het CDA van mening dat de gemeente economische kansen heeft in de sectoren die passen bij landschap, ligging en schaal. Zoals:

- Circulaire landbouw en voedselketens;
- Energie: zon op daken en biodiversiteit;
- Klimaatadaptatie en waterveiligheid: lokale bedrijven die expertise ontwikkelen rondom waterberging, dijkversterking en natuurontwikkeling;
- De bestaande recreatieve activiteiten en de vrijetijdseconomie verder ontwikkelen.

Het CDA West Maas en Waal wil:

- **Economische ontwikkelkansen** stimuleren die passend zijn bij de karakteristiek van onze gemeente.
- De **leefbaarheid** van de dorpen koppelen aan de **economische vitaliteit**.
- De **economische regionale samenwerking** in Rivierenland versterken.
- Bestaande bedrijventerreinen **revitaliseren**.
- **Samenwerking intensiveren** binnen Werkzaam Rivierenland.
- Een **Economic Board** in West Maas en Waal oprichten. Op deze wijze kunnen ondernemers onderling, en in breder

verband, hun kennis en kunde uitwisselen, en kan er ingezet worden op **meer innovatieve bedrijven** in onze gemeente.

2.4 Energie

Gemeente West Maas en Waal voldoet aan de RES 1.0 voorwaarden en is goed op weg richting de doelen van 2030. De gemeente speelt een actieve rol in de Energietransitie van Regio Rivierenland en koppelt lokale initiatieven aan regionale ambities. Het voorbereiden van RES 2.0 wordt door de gemeente ondersteund. De noodzaak om in onze gemeente nog meer grote zonneweiden of windparken met windturbines te realiseren is dus niet aanwezig. Dit soort initiatieven hebben een (te) grote impact op onze dorpen. Groene energie is echter wel erg belangrijk.

Het CDA West Maas en Waal wil:

- Inzetten op **alternatieve energiebronnen** (Warmtenet en golfslag van de Waal) en deze ontwikkeling op de voet volgen. Daarbij willen we dit met **subsidies mogelijk ondersteunen** zodat we deze energiebronnen zo snel mogelijk kunnen inzetten. Dit om in 2050 of eerder een CO2-neutrale gemeente te worden.
- Erkennen dat er **geen draagvlak** onder de bevolking van onze gemeente is voor **windturbines en nog meer grote zonneweiden**.
- **Nieuwe bedrijfspanden** met een minimaal dakoppervlak van 250 m² **verplichten om zonnepanelen of andere vormen van hernieuwbare energie op het hele dak te installeren**, mits dat technisch en economisch haalbaar. Het gecreëerde dakoppervlak kan ook ter beschikking gesteld worden voor andere partijen om daar bijvoorbeeld zonnepanelen op te leggen.

- Voor **bestaande gebouwen** met een verbruik boven 50.000 kWh of 25.000 m³ gas per jaar de **verplichting opleggen om zonnepanelen te plaatsen**, mits de terugverdientijd minder dan vijf jaar is.
- **Opslagcapaciteit van elektriciteit en waterstof** aanmerken als nieuwe energiebronnen en hiervoor steun zoeken bij ondernemers.
- **Ondernemers stimuleren om samen te werken** in het kader van elektriciteitsaanbod en het actueel gebruik. Door dit overleg kunnen mogelijkheden gecreëerd worden om de bedrijfsvoering te optimaliseren.
- De inwoners van onze gemeente met lagere inkomens (financieel) **ondersteunen om zo hun huizen te isoleren en duurzamer te maken**. Dit moet ervoor zorgen dat deze mensen niet de dupe worden van de stijgende energieprijzen. Hoge energieprijzen treffen deze mensen immers het hardst.
- **Openbare laadpalen stimuleren** om zo onze gemeente toekomstbestendig te maken. In de toekomst zullen er alleen nog maar nieuwe auto's met een elektromotor mogen worden verkocht. Daarom moeten we als gemeente goed voorbereid zijn door voldoende oplaadpunten te realiseren.

3. Leefomgeving, wonen en verkeer

3.1 Openbare ruimte

Zodra je de voordeur uitstapt, kom je in de openbare ruimte. De kwaliteit van de openbare ruimte bepaalt in belangrijke mate hoe inwoners, ondernemers en bezoekers onze dorpen ervaren. Deze openbare ruimte is belangrijk voor het welzijn van inwoners en het functioneren van de gemeenschap.

We zien een toenemende verrommeling van de openbare ruimte. Hierbij moet je denken aan het in grote aantallen aanwezig zijn van verkeersborden, containers en reclame-uitingen. Soms zijn er ondernemers die rommel laten liggen. Maar ook gewoon rommel die achterblijft en waar niemand zich verantwoordelijk voor voelt. Deze factoren versterken elkaar, waardoor de visuele drukte toeneemt en de ruimtelijke kwaliteit afneemt.

Verder willen we de leefbaarheid en de sociale veiligheid vergroten door verpauperde en slecht onderhouden panden (de zogenaamde 'rotte kiezen') aan te pakken. Uiteraard in samenspraak met de eigenaren. Voor het CDA is de aanpak een combinatie van een helpende hand (hulp en ondersteuning) en indien nodig een harde hand (handhaving).

Het CDA streeft naar een opgeruimde, samenhangende en aantrekkelijke openbare ruimte die uitnodigt tot gebruik, ontmoeting en verblijf.

Het CDA West Maas en Waal wil:

- Dat gemeentelijke verrommeling van de openbare ruimte in samenspraak met de inwoners van onze dorpen, wordt

aangepakt. Zoek hierbij aansluiting bij de Omgevingsvisie en de beeldkwaliteitsplannen.

- Aandacht vragen voor het tegengaan van verrommeling. Rommel trekt rommel aan, en dat is slecht voor de sociale veiligheid.
- Een proactieve aanpak van rotte kiezen in de dorpen en het buitengebied. Het is de verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur om daar de regie op te voeren.

3.2 Mobiliteit, verkeer en veiligheid

Het CDA staat voor een bereikbare, veilige en duurzame gemeente. Mobiliteit en infrastructuur vormen de ruggengraat van onze samenleving: ze verbinden mensen met werk, onderwijs, zorg en sociale contacten. Een goede bereikbaarheid is essentieel voor onze dorpen en buitengebieden en bevordert onze lokale economie. Wij zetten ons in voor slimme, toekomstbestendige infrastructuur met oog voor voetgangers, fietsers, openbaar vervoer én autoverkeer. Daarbij kiezen we voor duurzaamheid en verkeersveiligheid als uitgangspunten.

Het CDA West Maas en Waal wil:

- Een **maximumsnelheid van 30 km/u** hanteren in de **bebouwde kom** van alle dorpen, en op **verbindingswegen** tussen de dorpen een **maximum van 60 km/u**. De belangrijkste verantwoordelijkheid voor het houden aan de snelheid bij de bestuurder zelf. We willen dat de gemeente via een campagne hier actief beleid op gaat voeren.
- De verkeersaders rond **Beneden-Leeuwen** en **Wamel**, te weten de **Prins Willem Alexanderbrug**, de **Van Heemstraweg** en de **Maas en Waalweg**, aanpakken. Hiervoor dienen oplossingen gevonden te worden, omdat deze drukke punten de leefomgeving en het groene karakter van onze gemeente in een negatieve zin beïnvloeden.

- Dat de gemeente in overleg gaat met de provincie over de **verkeersveiligheid, alsmede de geluidsoverlast op de provinciale wegen** in onze gemeente. Een denkbare maatregel zou bijvoorbeeld het terugbrengen van de snelheid zijn op de **Van Heemstraweg** tussen **Dreumel** en **Wamel** naar 60 km per uur.
- Aandacht vragen voor het **tegengaan van zwaar sluipverkeer** op de **Van Heemstraweg** en **de Maas en Waalweg**.
- Een **langetermijnvisie** ontwikkelen ten aanzien van **infrastructuur, voorzieningen en verkeersontsluitingen** van West Maas en Waal.
- Meer **handhavingsmaatregelen** ten verbetering van de verkeersveiligheid.
- Meer bekendheid geven aan **HaltetaxiRRReis**, een taxiservice die door de provincie wordt gesubsidieerd. Dit initiatief kan voorzien in de vraag naar openbaar vervoer, en is een betaalbaar alternatief voor bijvoorbeeld reguliere taxibedrijven.
- Onderzoeken of **ANWB AutoMaatje** een passend initiatief is voor in onze gemeente.
- Inzetten op **verbetering van de infrastructuur voor fietsers en voetgangers**, om duurzame en gezonde mobiliteit te stimuleren en ter verbetering van de veiligheid
- **Veilige routes van en naar school**. Zowel in de dorpen als ook op de verbindingswegen tussen dorpen zijn er veel gevaarlijke situaties voor schoolgaande kinderen. Een daadkrachtige aanpak is noodzakelijk

3.3 Veerverbindingen

De Maaskant kent geen openbaar vervoer. In plaats daarvan kennen we sinds jaar en dag de veerponten, tegenwoordig beheert door stichting de Maasveren. Zij vormen een belangrijke verbinding tussen West Maas en Waal en de provincie Noord-Brabant. Zij bieden een goede ontsluiting en zorgen ervoor dat woon-werkverkeer, toeristen, schoolgaande kinderen en bezoekers van onze gemeente op een goede, veilige manier de Maas over kunnen steken. De Maasveren zijn van cruciaal belang voor de bereikbaarheid en leefbaarheid van onze gemeente, mede omdat adequaat openbaar vervoer niet aanwezig is in onze gemeente.

Ook aan de Waalkant bestaat een veerverbinding: het voetveer tussen Wamel en Tiel. Het belang van de veerverbinding over de Waal is minstens zo belangrijk als de veerverbindingen over de Maas.

Het CDA West Maas en Waal wil:

- **De veerverbindingen in onze gemeente in stand houden.**
Dit willen we bereiken door het goede regionale overleg te continueren met de gemeenten Maasdriel, Oss en Tiel.
- De veerverbindingen **toekomstbestendig** maken door in te zetten op **verduurzaming** van de veerponten, zodat zij minder verbruikskosten maken en minder vervuilend zijn voor het milieu. Hierbij is een actieve lobby richting de provincie, de landelijke overheid en de EU van belang.

3.4 Wonen

Woningbouw is al jaren een van de belangrijkste thema's in West Maas en Waal. De laatste jaren is er veel, en in elk dorp, gebouwd in West Maas en Waal. Daarmee is onze gemeente een van de snelst groeiende gemeenten van Nederland.

Om een dorp leefbaar te houden, is voldoende en gepaste woningbouw nodig. Hierdoor ontstaat een bruisend verenigingsleven, blijven voorzieningen op peil en kan er goede doorstroming op de woningmarkt plaatsvinden. Zo kunnen starters in hun geliefde dorpen blijven wonen, en wordt voor ouderen de mogelijkheid geboden om kleiner te gaan wonen in nabijheid van hun sociale netwerk. Doordat in ieder dorp gebouwd is, hebben we voor een deel aan dit streven kunnen voldoen.

Wat we hierbij zien, is dat het grootste aandeel woningen in Beneden-Leeuwen gerealiseerd is. Hierdoor is het IKC uit haar jasje gegroeid, is de infrastructuur onder druk komen te staan en zijn voorzieningen zoals huisartsen en tandartsen drukker dan ooit. Dit heeft als gevolg dat kleine kernen wat achtergebleven zijn in woningbouwaantallen. Denk hierbij aan Altforst, Appeltern en Boven-Leeuwen. Juist in deze dorpen moet gebouwd worden om het nu, en in de toekomst leefbaar te houden.

Daarbij is er te veel in het dure koop segment gebouwd. Dit heeft als gevolg dat deze voor West Maas en Waalse begrippen dure woningen met name gekocht worden door mensen uit de Randstad en grotere steden. Daarbij zijn er te weinig woningen voor starters beschikbaar, en zullen er meer levensloopbestendige woningen gebouwd moeten worden om aan de groeiende vraag te voldoen.

Het CDA West Maas en Waal wil:

- De focus leggen op **woningbouw in kleine kernen** en dorpen waar de afgelopen jaren **relatief weinig gebouwd is**. Hierbij willen we inzetten op de dorpen **Altforst, Appeltern, Boven-Leeuwen** en **Dreumel**. Door in deze dorpen te bouwen, willen we ze toekomstbestendig maken, zodat ook in de toekomst de leefbaarheid op peil blijft. Om meer sneller te juiste woningen te kunnen bouwen in deze dorpen, wil het CDA-instrumenten zoals **voorkeursrecht** bespreekbaar maken.

← Terug naar inhoudsopgave

- Zorgen dat in elk dorp woningen gebouwd worden voor **jongeren en senioren**. Daarbij wil het CDA woningen met een **toegangsbeleid** toewijzen aan ouderen en jongeren die een binding hebben met onze gemeente en onze dorpen. Dit laatste kan bijvoorbeeld gerealiseerd door nieuwe woningbouwplannen eerst lokaal aan te bieden voordat het verder de markt opgaat.
- Het **vereenvoudigen van lokale regelgeving en procedures**.
- In blijven zetten op **zorg-voor-elkaar woningen** door hier meer bekendheid aan te geven.
- **Woningsplitsen actiever inzetten** om de woningnood terug te dringen
- Woningen voor starters ook **woningen voor starters laten blijven**. Dit kan worden gerealiseerd door investeerders uit te sluiten via een **antispeculatiebeding en zelfbewoningsplicht**.
- **Geen massale woningbouw in het buitengebied** ter bescherming van ons groene buitengebied.
- **Leegstand tegengaan** door kantoorruimten te verbouwen naar appartementen, en te onderzoeken of het mogelijk is om boetes uit te delen aan eigenaren van leegstaande woningen.
- De **starterslening verhogen** om starters meer kans te geven op de woningmarkt.

4. Onderwijs en jeugd

4.1 Onderwijs

De primaire taken van de gemeente op het onderwijs zijn huisvesting, leerlingenvervoer en leerplicht. Naast deze primaire taken heeft de gemeente nog een aantal bijzondere taken, te weten onderwijsachterstandenbeleid (OAB) en Voorschoolse educatie (VVE). Twee gemeentelijke regietaken met landelijke kaders waar de gemeenten kunnen inspelen op de lokale behoeften.

Het CDA West Maas en Waal is van mening dat juist het onderwijsachterstanden beleid en de voorschoolse educatie twee relevante beleidsterreinen zijn waar de gemeente het verschil kan maken. Bij OAB gaat het om extra ondersteuning voor kinderen die risico's lopen op achterstanden (extra leerkrachten op scholen met veel OAB-leerlingen, extra taalprogramma's en huiswerkbegeleiding). VVE is gericht op peuters die op zeer jonge leeftijd al een risico lopen op een taalachterstand.

De gemeente ontvangt specifieke doeluitkeringen van het Rijk om deze twee taken in samenwerking met de kinderopvang en het basisonderwijs vorm te geven en uit te voeren.

De komende jaren wil het CDA de effectiviteit van deze twee beleidsterreinen in onze gemeente verhogen door versnippering tegen te gaan en de kwaliteit van OAB en VVE te verhogen. We willen concreet de resultaten zien van dit beleid de komende jaren.

Verder wil het CDA aandacht vragen voor laaggeletterdheid. In onze gemeente is 9% van de inwoners laaggeletterd. Laaggeletterdheid betekent dat mensen moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen. Mensen die laaggeletterd zijn hebben moeite om mee te kunnen doen op de arbeidsmarkt en in de samenleving. Denk aan solliciteren, gebruik van computer,

toeslagen aanvragen enz. Sinds 2020 is onze gemeente verantwoordelijk voor de aanpak van laaggeletterdheid en is er een regioplan opgesteld, waarin doelen zijn vastgelegd. Wij vinden het belangrijk dat deze doelen worden opgenomen in het volgende coalitieakkoord, zodat de aanpak wordt geborgd.

Het CDA West Maas en Waal wil:

- Het **OAB en VVE-beleid** expliciet opnemen in het coalitieakkoord
- Het OAB en VVE-beleid **integraal benaderen per jaar** en sturen op kwaliteit en effectiviteit om versnippering tegen te gaan.
- De organisaties voor kinderopvang en het basisonderwijs **expliciet betrekken bij het vaststellen van de onderwijsdoelen** en de toewijzing van deze gelden. En achteraf betrekken bij de effectmeting.
- **Aandacht voor laaggeletterdheid.** Hulp en ondersteuning hiervoor dienen eenvoudig via de gemeente te verkrijgen zijn.
- Binnen de gemeentelijke organisatie **aandacht voor eenvoudig taalgebruik**. Iedere vorm van communicatie van de gemeente dient getoetst te worden aan de eisen van eenvoudig taalgebruik (B1).

4.2 Jeugd en jongeren

Participatie

Het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid weet dat als we investeren in preventie, kinderen en jongeren gezonder, veiliger en kansrijker opgroeien. En dat niet alleen. Investeren in preventie zorgt naast gezonde kinderen en generaties ook voor het verlagen van de alsmear stijgende kosten voor (zwaardere vormen van) zorg.

Het CDA West Maas en Waal wil de komende 4 jaar meer aandacht voor de jeugd en jongeren in de gemeente. Daar we van mening zijn dat jeugd en jongerenbeleid meer is dan alleen zorg (Jeugd-GGZ) maar ook meer dan het inrichten van een jongerenontmoetingsplek. Verder is onze inzet dat de stem van jongeren nog meer dan nu zelf meegenomen wordt bij de vorming van beleid. Ook bij het jeugd- en jongerenbeleid wil het CDA dat gewerkt gaat worden volgens het SMART-principe.

Het CDA West Maas en Waal wil:

- **Dat jongeren zelf directer betrokken worden** bij de besluitvorming over het jongerenwerk.
- Het **SMART-principe** wordt toegepast bij het jeugd- en jongerenbeleid.
- Dat jeugd- en jongerenbeleid een onderdeel is van een **integraal sociaal beleid** (jeugd, onderwijs, werk en welzijn).

Jeugdhulp en Jeugd-GGZ

Het besef dat meer dan 10 procent van de kinderen en jongeren psychische problemen heeft is verontrustend. De gemeente is verantwoordelijk voor de geestelijke gezondheidszorg voor kinderen en jongeren.

Een verwijzing voor de Jeugd-GGZ loopt via de huisarts (of via Vraagwijzer). Het CDA vindt het een goede zaak dat de gemeente een praktijkondersteuner Jeugd-GGZ bij de huisarts mogelijk maakt in verband met preventie en vroeg signalering). Het CDA West Maas en Waal wil de komende periode dat de wachttijden voor complexe specialistische Jeugd-GGZ worden teruggebracht (in sommige gevallen bedraagt deze wachttijd 10 weken). Voorkomen moet worden dat lichte problemen escaleren naar complexe (meervoudige) problematiek. Er is voldoende financiële ruimte beschikbaar, echter deze wordt niet ingezet.

Het CDA West Maas en Waal wil:

← [Terug naar inhoudsopgave](#)

- Stappen zetten om te **voorkomen dat lichte problemen escaleren** omdat hulp te laat komt.
- Dat de gemeente meer maatregelen treft om **wachttijden voor complexe specialistische Jeugd-GGZ te verkorten**
- Het beschikbare budget **investeren in Jeugd en Jongeren**.

5. Kunst en cultuur, sport en vrije tijd

5.1 Kunst en cultuur

Kunst en cultuur zijn belangrijke bouwstenen voor gemeenschapsvorming. Het CDA West Maas en Waal vindt het noodzakelijk dat het kunst- en cultuurbeleid meer en explicieter wordt vormgegeven, met meer waardering voor maatschappelijke initiatieven die kunst en cultuur toegankelijk maken voor iedereen. Het CDA vindt dat de gemeente West Maas en Waal over een kunst- en cultuurnota moet beschikken en actief beleid moet voeren. We willen dat kunst en cultuur inclusief en toegankelijk blijven voor alle inwoners. Samenwerking met scholen, kunst en cultuurinstellingen is van belang om jong en oud te blijven bereiken. Op grond van onze waarden en tradities zijn wij voorstander van het behoud en eventueel het gebruik van vrijkomend cultureel erfgoed.

Het CDA West Maas en Waal wil:

- **Streekhistorie onder de aandacht** brengen bij de bevolking in combinatie met toerisme.
- **Behoud van cultureel erfgoed** (kerkgebouwen, pastorieën, oude boerderijen, molens, landgoederen, musea en industriële gebouwen).
- **Versterking van de samenwerking** tussen scholen en kunst- en cultuurinstellingen.
- Kiezen voor een **West Maas en Waalse kunst- en cultuurnota**.
- **Meer geld uittrekken voor kunst en cultuur**. In vergelijking met gemeenten om ons heen kent West Maas en Waal een

sober cultuurbeleid. Daar mag wat het CDA betreft meer aan gedaan worden.

5.2 Sport en verenigingen

Sporten is een belangrijk onderdeel van ons leven, zowel voor ontspanning als voor een gezond leven. Het brengt mensen samen, maakt mensen weerbaar en kan als preventief werken op gezondheidswaak. Sportclubs en verenigingen spelen hier een cruciale rol in. De talloze vrijwilligers en clubmensen maken dat West Maas en Waal een bloeiend verenigingsleven kent, en dat er voldoende sportaanbod is. De afgelopen raadsperiode heeft het CDA veel gedaan ter verbetering van het verenigingsleven, dat willen we zo houden.

Toch zien we dat het aantal niet-sporters in onze gemeente hoger is dan landelijk gemiddeld. Hier ziet het CDA kansen voor verbetering. Zeker voor de oudere doelgroep ligt er een uitdaging om gepast sportaanbod te organiseren, gezien de vergrijzing die de komende jaren gaat doorzetten in West Maas en Waal.

Het CDA West Maas en Waal wil:

- **Georganiseerde sportdeelname stimuleren** en verenigingen daartoe hulp bieden. Denk hierbij aan voetbal-, tennis- en hengelsportverenigingen. Het huidige beleid voorziet hierin, kijk bijvoorbeeld naar onderhoudsvergoedingen en tennisbaanbijdragen. We blijven doen wat goed gaat, en sturen bij waar nodig.
- Duidelijker beleid over hoe verenigingen **toekomstbestendiger kunnen worden en blijven**. De bevolkingssamenstelling van West Maas en Waal verandert, en mensen zijn andere sporten gaan beoefenen. Deze uitdagingen raken onze verenigingen, dus zal er serieus gekeken moeten worden naar hoe verenigingen sterker de toekomst tegemoet kunnen gaan.

← Terug naar inhoudsopgave

- **Toegankelijke sport voor iedereen:** jongeren, ouderen en diegenen met een **kleine portemonnee**.
- Onderzoeken of meer sportverenigingen in aanmerking kunnen komen voor een **gemeentelijke subsidie**.
- **Onderlinge samenwerking en kennisuitwisselingen blijven bevorderen** door het organiseren van sport- en preventiecafés.
- **Organisaties zoals Sjors Sportief blijven ondersteunen** ter bevordering van sportdeelname en kennismaking met nieuwe sporten.
- **Inzetten op een nieuwe, multifunctionele locatie voor de scouting in Dreumel, jongerenactiviteiten, kindervakantiedagen en kleinschalige evenementen.** Om draagvlak en eigenaarschap te creëren, willen we dit doen in combinatie met verenigingen, stichtingen en de helpende hand van inwoners en ondernemers uit **Dreumel**.
- **Hengelsportverenigingen meer aandacht geven.** Sporten zoals voetbal en tennis krijgen al jarenlang aandacht en worden ondersteund door de gemeente bij onder andere de aanleg van nieuwe velden. Hengelsport is een bruisende en groeiende sport, ook in West Maas en Waal. Het CDA ondersteunt deze verenigingen en roept de gemeente om ze bij te staan en te **ondersteunen in het geval van hulpvragen en het vinden van geschikte locaties**.

5.3 Evenementen

Wiellawaai in Beneden-Leeuwen, Pleinpop in Alphen, Pinkstervaria in Altforst, en ga zo maar door. West Maas en Waal kent een rijk aanbod aan evenementen, dorpsfeesten en activiteiten. Dit maakt onze gemeente uniek, en zet onze dorpen in de spotlights. Er is vrijwel ieder weekend ergens wel wat te doen. Mensen uit onze dorpen en de hele regio komen samen om

te ontmoeten en het leven te vieren. Dit wordt mede mogelijk gemaakt door de vele vrijwilligers die vele uren aan werkzaamheden verrichten, zowel voor als achter de schermen.

Het CDA heeft de afgelopen vier jaar veel voor evenementorganisatoren gedaan. Tweede Kamerlid Inge van Dijk is twee keer op bezoek geweest in West Maas en Waal om te praten met vrijwilligers over de grootste obstakels binnen het vrijwilligersklimaat. Naar aanleiding daarvan zijn op initiatief van het CDA een aantal zaken in gang gezet. Zo is regelgeving aangepast, het aanvraagformulier voor evenementen vereenvoudigd, zijn de leges naar 0 euro gebracht en is er een jaarlijkse evaluatie in het leven geroepen voor evenementorganisatoren. Dit zijn mooie successen waar we de komende vier jaar op verder willen bouwen.

Het CDA West Maas en Waal wil:

- **Evenementen en vrijwilligers blijven ondersteunen**, zodat het aantrekkelijk blijft om evenementen te organiseren. Landelijke regelgeving is de laatste jaren strenger geworden. Daarom wil het CDA, waar mogelijk, op lokaal niveau de **regelgeving verder vereenvoudigen**.
- **De leges voor het aanvragen van vergunningen voor evenementen op 0 euro houden**. Het organiseren van een evenement wordt steeds duurder. Het niet heffen van leges ziet het CDA als een aanmoediging voor het goede werk dat evenementorganisatoren doen.
- Inzetten op nog **duidelijkere communicatie** tussen de gemeente en evenementorganisatoren.
- Onderzoeken of het haalbaar is om **meer evenementen van een subsidie te voorzien**. De gemeente subsidieert een deel van de evenementen. In het kader van rechtvaardigheid en gelijkheid vindt het CDA dat dit uitgebreid mag worden.

- **Een vast deskundig aanspreekpunt/balie** binnen de gemeente voor besturen van verenigingen en stichtingen.
- **Verzekeringen** voor verenigingen, stichtingen, evenementen en vrijwilligers **duidelijker communiceren en waar mogelijk uitbreiden**. De huidige vrijwilligersverzekering van de gemeente is een secundaire dekking en wordt nauwelijks gebruikt. Daarom ziet het CDA kansen om in **collectiviteit aansprakelijkheidsverzekeringen in te kopen**. Door dit te doen, kunnen kosten en de regeldruk voor instanties verlaagd worden. Dit alles ter bevordering van het vrijwilligersklimaat in onze gemeente, wat in lijn is met de ingeslagen koers van het CDA en wat past bij onze gemeenschappen.
- Op landelijk niveau **aandacht blijven vragen voor zaken die het verenigingsleven en evenementen kunnen verbeteren**. Zo hebben we de opgehaalde input van onze verenigingsavonden in 2023 en 2024 reeds overhandigd aan de Tweede Kamerfractie van het CDA, wat onder andere heeft geleid tot de evaluatie van de huidige vrijwilligersverzekering. Naar aanleiding van de evaluatie, zal deze verzekering aangepast worden in het voordeel van verenigingen en evenementen.

5.4 Meedoen in West Maas en Waal: participatie en burgerparticipatie

Wij geloven dat de kracht van onze gemeente ligt bij onze acht dorpen en haar inwoners. Verenigingen, kerken, scholen en vele andere instanties vormen de ruggengraat van de gemeenschappen in onze dorpen. We zien dat er binnen die gemeenschappen een groot aantal vrijwilligers actief zijn, en daar zijn we trots op. Dat kenmerkt West Maas en Waal, en maakt het zo'n fijne gemeente om te wonen. Het CDA West Maas en Waal wil graag dat iedereen binnen de gemeenschappen meedoen aan onze samenleving. Dat kan voor iedereen op een eigen wijze ingevuld worden, zodat zo weinig mogelijk mensen aan de zijlijn

staan. We zien ook dat stichtingen en verenigingen steeds vaker onder druk komen te staan door veranderende regelgeving en een gebrek aan nieuwe mensen voor bijvoorbeeld bestuursfuncties. Dit vraagt om aandacht en het CDA West Maas en Waal wil hier iets aan doen om de toekomst van het vrijwilligers-, verenigings- en stichtingsleven te waarborgen.

In West Maas en Waal kennen we elkaar nog, Dat is onze kracht. Het CDA West Maas en Waal wil inwoners, verenigingen en ondernemers meer betrekken bij plannen voor hun dorp. Dat willen we doen door burgerinitiatieven te ondersteunen en faciliteren, maar ook door inwoners op een goede manier te betrekken bij gemeentebestuur. Bij plannen voor bijvoorbeeld ruimtelijke ordening, verkeer en woningbouw is juiste burgerparticipatie op zijn plaats. Tijdige en laagdrempelige communicatie is hierbij cruciaal, zodat de informatie voor iedereen toegankelijk is.

Het CDA West Maas en Waal wil:

- **Vrijwilligerswerk, mantelzorg en jeugdwerk blijven ondersteunen.** Dit willen we doen door regelgeving te vereenvoudigen, een laagdrempelig loket voor inwoners die een idee hebben voor hun dorp en een eerlijk subsidiebeleid ter ondersteuning.
- Dat de gemeentewebsite en alle stukken (ook de raadsstukken) **in duidelijk- en begrijpelijke taal** geschreven worden.
- Een **beter toegankelijke gemeentewebsite** door deze overzichtelijker te maken.
- Meer de dorpen in trekken door **dorpenwethouders aan te wijzen** en regelmatig als gemeentebestuur te **vergaderen op externe locaties in onze acht dorpen**.

← [Terug naar inhoudsopgave](#)

- De **politiek dichterbij de inwoners brengen** door op regelmatige basis de cursus Politiek Actief te organiseren, het aantal fractievolgers per fractie uit te breiden en meer samen te gaan werken met basisscholen, Pax Christi en andere relevante instanties.
- **Dat inwoners altijd tijdig worden betrokken** bij de plannen die de gemeente gaat uitvoeren, zowel in de planning als ook tijdens de uitvoering. Besluitvorming in deze ligt bij de Raad.

6. Veiligheid en weerbaarheid

6.1 Veiligheid

De wereld om ons heen is in een hoog tempo onveiliger geworden. Veiligheid is geen vanzelfsprekendheid meer. Nieuwe soorten van (digitale) criminaliteit ontstaan en nemen ook weer toe.

Veiligheid is vooral een gevoel, een kwestie van beleving. Je voelt je veilig of niet, de mate waarin is niet voor iedereen hetzelfde. Het CDA streeft naar een samenleving waarin iedereen zich veilig kan voelen. Veiligheid creëren we samen.

Het CDA West Maas en Waal wil:

- **Wijkagenten voor een beheersbaar werkgebied.** De wijkagent dient toegankelijk en benaderbaar te zijn.
- **Leegstaand van bedrijfspanden** op het platteland tegengaan en/of managen om drugscriminaliteit te voorkomen.
- **Gerichte aandacht in het (voortgezet) onderwijs** om drugs- en alcoholgebruik bij jongeren tegen te gaan via campagnes en in gesprek gaan met deze doelgroep.
- **Boa's ook inzetten in de woonwijken en dorpskernen.** Zo pakken we overlast en (kleine) leefbaarheidsproblemen aan.
- **Veiligheidsinitiatieven van inwoners ondersteunen**, zoals buurtpreventieteams of -apps in West Maas en Waal.

← Terug naar inhoudsopgave

- **Sociale veiligheid**, waarbij inwoners zich beschermd voelen in de openbare ruimte. Dit verdient actieve ondersteuning vanuit de gemeente.

6.2 Weerbaarheid

Bij veiligheid hoort ook voorbereid zijn op extreme situaties. Denk hierbij aan extreme weersomstandigheden of de uitval van internet, elektriciteit of stromend water. Iedere inwoner, de middenstand en de publieke instellingen moeten plannen hebben voor calamiteiten.

Het CDA West Maas en Waal wil:

- Dat de gemeente bevordert dat **iedere inwoner een noodpakket heeft**. Hiermee kan men de eerste 72 uur van een crisis overleven.
- Dat de gemeente afspraken maakt met lokale ondernemers over de **verstrekking en verdeling van essentiële producten bij calamiteiten** waaronder water, voedsel en medicijnen.
- Onderzoeken of het mogelijk is om dorpshuizen en MFA's in te zetten als **opvanglocaties bij weersextremen** zoals lange perioden van hoge of lage temperaturen.

7. Klimaat en duurzaamheid

7.1 Klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie is minimaal net zo belangrijk als het voorkomen van klimaatverandering. Het is het aanpassen, adapteren, op extremere weersomstandigheden. Zo moeten we rekening houden met lange perioden van droogte en hitte, maar moeten we ook bestand zijn tegen perioden van hevige regenval. Hiertegen wil het CDA onze gemeente weerbaar maken.

Het CDA West Maas en Waal wil:

- West Maas en Waal een **voorloper qua klimaatadaptatie laten blijven**. Voor een landelijke gemeente is onze gemeente goed op weg, dit dient een goed gevolg te krijgen.
- **Klimaatbestendig** zijn in 2035.
- **Inwoners betrekken en bewust laten worden** dat afkoppelen van regenwater en vergroenen van tuinen van essentieel belang is.
- Zo veel als mogelijk **projecten integraal uitvoeren** wat ten goede komt aan klimaatadaptatie (bijvoorbeeld groen en waterbeheer in combinatie met een verharde structuur).
- Waar nodig **waterafvoer verbeteren** in verband met grotere hoeveelheden water.
- **Meer groen stimuleren in de openbare bebouwde omgeving**. Denk hierbij aan het planten van bomen en het stimuleren van groene daken. Dit heeft een positief effect op de waterafvoer en zorgt voor verkoeling in tijden van hitte.

7.2 Duurzaamheid

Voor het CDA West Maas en Waal is duurzaamheid een vanzelfsprekend onderdeel van goed bestuur. Wij geloven in rentmeesterschap: zorgvuldig omgaan met de wereld die ons is toevertrouwd, zodat ook toekomstige generaties hier prettig kunnen wonen, werken en leven. Duurzaamheid betekent voor ons niet alleen milieubescherming, maar ook aandacht voor sociale samenhang en een sterke lokale economie.

Het CDA West Maas en Waal wil:

- Bedrijventerreinen voorzien van **slimme straatverlichting**. Dit is beter voor het milieu, en voor de portemonnee.
- **Betaalbare en haalbare verduurzaming**. Inwoners, agrariërs en ondernemers moeten kunnen meedoen, zonder dat dit leidt tot onnodige lasten.
- **Initiatieven zoals zwerfafvalbrigades blijven ondersteunen** wanneer zij om hulp vragen. Een goed voorbeeld hiervan is de door de gemeente aangeschafte sigarettenstofzuiger.
- **Een duidelijker overzicht van de verschillende vrijwilligersgroepen** die bijdragen aan het schoonmaken van onze leefomgeving, zodat initiatieven elkaar niet overlappen.

7.3 Biodiversiteit

Een rijke biodiversiteit is onmisbaar voor een gezond en leefbaar West Maas en Waal. Planten, dieren en insecten zorgen voor een sterk ecosysteem, schoon water, vruchtbare bodem en een aantrekkelijk landschap.

Voor het CDA West Maas en Waal hoort het beschermen en versterken van biodiversiteit bij goed rentmeesterschap. Wij zetten ons in voor het behoud en herstel van natuur en landschap, met bijzondere aandacht voor de uiterwaarden, dijken

en het waardevolle rivierengebied. Door meer ruimte te geven aan groen in dorpen, bloemrijke bermen, natuurvriendelijke oevers en het versterken van bestaande natuurgebieden dragen we bij aan meer variatie en veerkracht in de natuur.

Samenwerking staat daarbij centraal. We werken samen met agrariërs, terreinbeheerders, inwoners en vrijwilligers aan praktische en haalbare maatregelen die biodiversiteit versterken én passen bij het landelijke karakter van onze gemeente. Initiatieven vanuit de samenleving verdienen steun en vertrouwen. Zo zorgen we ervoor dat West Maas en Waal een plek blijft waar mens en natuur in balans zijn, nu en in de toekomst.

Het CDA West Maas en Waal wil:

- **Blijven investeren in een groene en gezonde leefomgeving**, met behoud van natuur en biodiversiteit, zorgvuldig waterbeheer en een schone openbare ruimte.
- Maatregelen voortkomend uit het biodiversiteitsplan **blijven uitvoeren**, in samenspraak met inwoners. Echter, maatregelen mogen niet de leefbaarheid aantasten.

8. Financiën

8.1 Financiën

In de afgelopen raadsperiode is een sober maar helder financieel beleid gevoerd. De aankondiging van het Rijk dat de bijdragen vanuit het Gemeentefonds fors verlaagd zouden worden zorgde voor veel onrust. Mede door de wisselvallige berichtgeving uit Den Haag is het lastig om een consistent langjarig financieel beleid te voeren. Het zuinige beleid heeft er ook toe geleid dat onze reserve uitkomt boven het bedrag dat we als gemeenteraad daarover afgesproken hebben. Deze reserve is bedoeld om tegenvallers op te vangen en niet om steeds maar te groeien.

Een van de mogelijkheden om meer grip te krijgen op onze financiën is door strakker en dus realistischer te begroten. Doorschuiven van budgetten doordat werk niet uitgevoerd lijkt heel logisch, maar we doen onze inwoners daarmee tekort. We hebben immers toegezegd om een project in het begrotingsjaar uit te voeren, maar schuiven het door naar het volgende jaar.

Het CDA West Maas en Waal wil:

- Via de VNG en de landelijke CDA-fractie bevorderen dat door het Rijk een **consistenter beleid gevoerd moet worden**, waardoor onze gemeente een goede meerjarenraming kan maken.
- Binnen onze gemeente een **serieuze, gezonde meerjarige begrotingsdiscipline nastreven** waarbij datgene wat in de begroting staat ook daadwerkelijk uitgevoerd wordt. Daarbij is **scherper en realistischer begroten** noodzakelijk, omdat het doorschuiven van budgetten te vaak aan de orde is.

← [Terug naar inhoudsopgave](#)

- **De afstemming tussen het ambtelijk apparaat en de politieke keuzes concreet maken**, zodat de financiële risico's binnen de bestaande marges vallen. Hierbij zal de Raad moeten accepteren dat er soms wel besluiten genomen kunnen worden, maar dat dit ook moet passen binnen de ambtelijke capaciteit.

9. Gemeente

9.1 Democratie in onze gemeente

De gemeenteraad is het hoogste orgaan in de gemeente. Voor een goed werkende democratische rechtsstaat is macht en tegenmacht cruciaal. Mede gezien de samenstelling van onze raad in onze gemeente vindt het CDA West Maas en Waal dat er voldoende tegenmacht moet worden georganiseerd in onze gemeente.

De drie basistaken van de raad zijn volksvertegenwoordiging, kaderstelling en controle college van burgemeester en wethouders. Het zijn van raadslid is een veelomvattende functie die parttime wordt uitgeoefend. Het CDA vindt een goede fractie-ondersteuning hierbij essentieel.

Steeds meer taken van een gemeente worden in gemeenschappelijke regelingen georganiseerd (samenwerkingsverband van meerdere gemeenten). Dit heeft zeker voordelen (efficiënt, expertise en slagkracht). Een groot nadeel is echter dat de zeggenschap van de raad en hiermee ook de democratische controle verloren gaat (een democratisch gat). Tevens vindt de besluitvorming op grotere afstand van de inwoners plaats.

Democratie op gemeentelijk niveau betekent ook dat inwoners invloed hebben op de beslissingen over hun leefomgeving, de voorzieningen en de financiën. In onze gemeente worden inwoners ook betrokken bij diverse projecten in de dorpen via inspraakavonden en gesprekken met dorpsplatforms. Dat is goed! Het CDA wil deze vormen van burgerparticipatie verder verbeteren en stimuleren.

Het CDA West Maas en Waal wil:

← Terug naar inhoudsopgave

- Aandacht binnen de raad en het college dat er in onze gemeente **voldoende tegenmacht wordt georganiseerd** om de democratische rechtsbeginselen goed tot zijn recht te laten komen.
- Dat de fracties in onze gemeenteraad **voldoende fractieondersteuning krijgen**. Zowel door het kunnen aanstellen van fractievolgers, alsook via ambtelijke ondersteuning vanuit de gemeente.
- Dat raad en college **goede werkafspraken maken omtrent de werking van gemeenschappelijke regelingen**, zodat de raad de zeggenschap vergroot over de onderwerpen die vallen binnen de GR-en.
- In het kader van burgerparticipatie **meer dorpsbezoeken**. Minimaal twee keer per jaar bezoekt het college ieder dorp, om hiermee regelmatig in gesprek te zijn met de inwoners van de dorpen.
- Om het democratische gat te dichten een **intergemeentelijke werkgroep vanuit de raadsleden binnen Regio Rivierenland samenstellen** die over essentiële zaken gaat debatteren en voorstellen opbrengt zodat de structuren en relaties worden verbeterd, waardoor de klanten (inwoners) beter gehoord worden.

9.2 Bestuurskracht en kwaliteit

Als CDA West Maas en Waal zijn we er trots op dat onze gemeente met circa 21.000 inwoners nog altijd een zelfstandige gemeente is waar het goed leven en wonen is. Het voorzieningenniveau wordt door de inwoners als redelijk aangemerkt, hoewel er significante verschillen zijn tussen de verschillende dorpen.

Daar staat tegenover dat in relatieve zin de gemeente West Maas en Waal een steeds kleinere gemeente wordt. Bovendien

realiseren we ons dat bestuurlijke vraagstukken steeds complexer en gemeentegrens overstijgend zijn. Het kost steeds meer moeite om te voldoen aan landelijke wet- en regelgeving. Dit heeft direct gevolgen voor de gevraagde kwaliteit van het gemeentebestuur en ook van het ambtelijk apparaat. En dat terwijl raadsleden en bestuurders steeds moeilijker te vinden zijn. Om het huidige kwaliteitsniveau van de bestuurskracht te verhogen en ook in de toekomst te garanderen staan wij derhalve ook positief tegenover verdere en intensievere bestuurlijke samenwerking met buurgemeenten.

Het CDA West Maas en Waal wil:

- **Verdere bestuurlijke samenwerking** met onze buurgemeenten.
- **Investeren in verhoging van de bestuurskracht**, zowel ambtelijk als ook bestuurlijk.
- **Zelfstandig blijven** als gemeente West Maas en Waal
- De resultaten van het bestuurskrachtonderzoek **afwachten** voor verdere standpuntbepaling.

9.3 Discriminatie

Artikel 1 Grondwet:

Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, handicap, seksuele gerichtheid of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.

Wij vinden dat er voor discriminatie binnen onze gemeente geen plaats is. Wij willen discriminatie voorkomen en bestrijden. Wij zetten ons in voor een inclusieve samenleving. Iedereen heeft het recht om te zijn wie hij of zij is. Wij tolereren niet dat mensen worden uitgesloten om wie zij zijn en zetten ons actief in om dit te voorkomen.

Wij verwachten van onze gemeente West Maas en Waal dat zij rechtvaardig en zonder aanzien des persoons beleidsregels opstelt en uitvoert. En dat zij bij gemeentelijke handhaving niet onevenredig streng optreden tegen bepaalde bevolkingsgroepen.

Ook binnen de gemeentelijke organisatie verwachten we dat de gemeente op HRM-terrein de regels van gelijke behandeling toepast en het diversiteitsbeleid hanteert. Ook de gemeente valt als werkgever onder de Algemene wet gelijke behandeling (AWGB).

Het CDA West Maas en Waal wil:

- Ondersteuning bieden en een aanspreekpunt creëren wanneer er sprake is discriminatie.
- Dat de gemeente aandacht besteed aan preventie en aan bewustwording over wat discriminatie betekent voor onze inwoners en voor het (samen)leven in onze gemeente.
- Dat individuele inwoners en groepen van inwoners gelijk worden behandeld.
- Dat de gemeente in haar personeelsbeleid het diversiteitsbeleid toepast en discriminatie tegengaat.

9.4 Uitvoering Spreidingswet en opvang Oekraïners

Op 1 februari 2024 is de Spreidingswet in werking getreden. Deze wet regelt de spreiding van asielzoekers over Nederlandse gemeenten. Omdat dit nationale wetgeving is, betekent het dat ook West Maas en Waal verplicht is om deze wet uit te voeren.

Op 12 september 2024 is de gemeenteraad akkoord gegaan met de uitvoering van de Spreidingswet. Daarbij zijn door onder

andere het CDA aanvullende eisen gesteld middels een amendement. Zo is er gekozen voor de opvang van 150 tot 180 asielzoekers, zodat de kosten en uitvoering van de opvang volledig bij het COA (Centraal Orgaan opvang asielzoekers) ligt en niet bij de gemeente. Ook is er extra aandacht voor het veiligheidsaspect gevraagd, en is voor duidelijke, tijdige en correcte participatie gevraagd met omwonenden en inwoners van onze gemeente. Dit amendement is door de hele raad aangenomen, en voert nu als leidraad voor de uitvoering van de Spreidingswet op lokaal niveau. Dit heeft geleid tot een onderzoek naar een potentiële opvanglocatie, waarbij de locatie aan de Friessestraat in Boven-Leeuwen als meest kansrijke is aangewezen.

De opvang van asielzoekers is een maatschappelijk gevoelig thema. Het leidt tot emoties bij voor- en tegenstanders, en tot vragen rondom veiligheid, bekostiging en termijn van opvang. Dit maakt het des te duidelijker dat goede communicatie van essentieel belang is, en dat partijen betrokken moeten worden om de opvang op een zo ordentelijk mogelijke wijze te laten plaatsvinden.

De opvang van Oekraïners is geregeld met de opvanglocaties in Wamel en Altforst. Wij voldoen hiermee aan de landelijke opvangregeling. De kosten van deze opvang worden gedragen door de landelijke overheid.

Het CDA West Maas en Waal wil:

- Dat de uitvoering van de Spreidingswet door blijft gaan zolang de Spreidingswet van kracht is. De gemeente als lokale overheid heeft wetten uit te voeren, zo ook deze. Wanneer we ervoor kiezen om de Spreidingswet niet uit te voeren, is de minister van Asiel en Migratie bevoegd om een zogeheten aanwijzing te doen in onze gemeente. Daarmee raken we de regie over ons eigen grondgebied, onze eigen spelregels en onze wijze van participeren kwijt. Dit past niet bij goed bestuur en willen we als CDA voorkomen.

- Dat er beter gecommuniceerd wordt met onze inwoners over dit onderwerp om bewustwording te creëren. De werkwijze van de Spreidingswet, de gemaakte keuze voor het aantal asielzoekers, de financiering en zo verder: allemaal zaken die onvoldoende belicht worden, terwijl deze informatie van essentieel belang is. Het zal bijdragen aan betere beeldvorming en het zuiver houden van feitelijkheden.
- Betere participatie door beter gebruik te maken van de opgerichte klankbordgroep, en door in gesprek te blijven met onze inwoners.
- Extra aandacht voor veiligheid, infrastructuur en voorzieningen in combinatie met de komst van de opvanglocatie. Deze thema's roepen de meeste zorgen en vragen op bij onze inwoners. Het is aan ons als gemeente om hierop in te zetten in samenwerking met het COA, zowel in het belang van onze inwoners als van onze toekomstige gasten.
- Op een positieve manier van de situatie gebruik maken door verenigingen te betrekken bij de opvanglocatie. Zij kunnen een rol spelen bij de dagbesteding van de mensen en hen meer thuis laten voelen. Dit willen we in goed overleg met de verenigingen doen. Indien zij kosten maken, vindt het CDA dat financiële compensatie op zijn plaats is, zodat verenigingen op deze wijze ondersteund kunnen worden.
- Dat er voorbereidingen getroffen worden voor de terugkeer van de Oekraïners naar hun eigen land. In principe gaat het CDA ervanuit dat alle Oekraïners, na beëindiging van de oorlog, terugkeren naar hun land.

Begrippenlijst

B1-taalniveau: voldoende te begrijpen tekst voor vrijwel iedereen

B&B's: bed en breakfasts

EU: Europese Unie

GR-en: gemeenschappelijke regelingen

HRM: Human Resource Management

IKC: Integraal Kindcentrum

kWh: Kilowattuur

MFA's: multifunctionele accommodaties

RES: Regionale Energiestrategie

UWDH: Uiterwaarden Wamel, Dreumel en Heerewaarden

VAB-beleid: vrijgekomen agrarische bebouwing

VNG: Vereniging van Nederlandse Gemeenten

WMO: Wet Maatschappelijke ondersteuning

← [Terug naar inhoudsopgave](#)

Colofon

Dit verkiezingsprogramma is geschreven door de leden van de programmacommissie: **Frans van Gelder, Wim Jagtenberg, Vince van Ooijen, Erik Triemstra en Tjebbe Wiersma.**